

I. EDITORIAL

IMPACTUL JUDICIAR AL UNORA DIN NOILE INSTITUȚII ȘI PREVEDERI ALE CODULUI DE PROCEDURĂ CIVILĂ ÎN PERSPECTIVA SIMPLIFICĂRII PROCESULUI CIVIL. NECESITATEA DEZBATERII ȘI A SUGESTIILOR DE LEGE FERENDA

Prof. univ. dr. MARIN VOICU
Fost judecător la ICCJ și CEDO
Membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință
Președintele Asociației „Themis-Casatia” a foștilor judecători
și magistrați asistenți ai ICCJ

Abstract

The reformation of the Civil Law Code and of the Civil Procedure Code has been a necessity required by the new political, social and economic, internal and European realities.

The opportunity of such a „legal event” has been given not only by its due date, but especially by the necessity to set up a stable, coherent and organically articulated, accessible and predictable procedure circumstance, as well as by the „symbiosis and osmosis of the civil law and of the civil procedure law” (Univ.Prof.Dr. I.Deleanu, „Tratat de procedura civila / Civil Law Procedure Treatise”, volume I, 2013, pg.64).

The viability and the high quality of a large codification work, but above all, its enduring quality, stability, predictability and practical application, namely its efficiency, are visible in a direct and permanent way in civil legal life.

Certain constitutional corrections are the exclusive responsibility of The Constitutional Court of Romania / CCR, just as some of the unitary interpretations are ensured by The High Court of Cassation and Justice of Romania / ICCJ, through the appeal in the interests of law procedures (RIL) and the preliminary decision procedure (a newly founded institution introduced by the Civil Procedure Code).

The period of approximately 4 years since the enforcement of the Civil Procedure Code represents a rather sufficient (although minimal) judicial timeframe, for the practical assessment of the quality of some of the new institutions and procedural provisions that impose

doctrine intervention, professional debate, the certainty of interpretation and practical uniformity, as well as some legal adjustments.

A concise view, even a theoretical examination of the jurisprudence in this period within the application of some of the new institutions and provisions of the Civil Procedure Code can show us appropriate arguments in order to support the previously asserted thesis.

The expertise gained in these almost four years of effective judicial work on this specific Civil Procedure Code implies reconsideration or improvement of some of the institutions or provisions, such as: petitions regulation procedure, material competence of courts, procedural terms, the appeal procedure (in cassation!) and the admission filter procedure, means of appeal procedure for some specific matters (arbitral resolutions, small claims cases, etc), the extension of enforceable title and other standard agreements regarding the utilities, etc, in the perspective of the simplification of the civil lawsuit and the reduction of the cases of the civil courts.

Keywords: *Civil Procedure Code, judicial impact, new procedural institutions, the simplification of the civil law process, regulation, competence, procedural terms, appeal, filter procedure.*

1. Elaborarea și adoptarea Codului civil și a Codului de procedură civilă

1.1. Reformarea codurilor a fost și rămâne o necesitate impusă de noile realități politice, sociale și economice, interne și europene

1.2. Oportunitatea imperioasă a adoptării concomitente a celor două coduri

„Dacă procedura civilă este „gramatica” sau „aritmetica” dreptului civil, osmoza și simbioza legii civile și a legii de procedură civilă au impus și garantează „conviețuirea” și convergența lor. Oportunitatea „evenimentului legislativ” se sprijină nu numai pe scadența lui, ci, mai ales, **pe necesitatea alcătuirii unui cadru procedural stabil, coerent, organic, articulat, „accesibil, clar și previzibil”, cum constant ne povățuiește instanța europeană, prin explicarea sintagmei „calitatea legii”** (Prof. I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, 2013, p. 62).

1.3. Concepția, planurile și dimensiunile fundamentale de „înnoiri”, „adaptări”, „recalificări”, „actualizări” și „modificări” ș.a.

1.3.1. Doctrina (Prof. I. Deleanu, *op. cit.*, p. 62) s-a întrebat retoric dacă avem cu adevărat un NOU Cod de procedură civilă și, de asemenea, „un NOU Cod civil”, sau doar un mod convențional de delimitare față de „vechiul cod”?

Dar și în jurisprudență (în hotărârile instanțelor) găsim expresii, precum „Codul civil 1864” sau „Codul de procedură civilă - 1865” sau „vechiul Cod civil” și „vechiul Cod de procedură civilă”.

1.3.2. Apreciem pertinentă observația profesorului I. Deleanu că „pretenția infatuată și indezirabilă de a fi elaborat un „NOU COD” (nerostită nici de

specialiștii reconvocați la redactarea lui) ar fi fost lipsită de acoperire, dar și absurdă, existând un „patrimoniu normativ” care nu poate fi ignorat și care include „constantele” sau „performanțele” procedurii, la care se atașează dimensiunile înnoitoare, contextuale sau impuse de perspectiva integrării într-un „dreptul procesual european”.

Ne aflăm, așadar, în prezența unei „modificări substanțiale, o reformare majoră a fostului Cod de procedură civilă și introducerea unor noi instituții, reguli, proceduri speciale ș.a.

1.3.3. Sunt accentuate și resistemizate principiile fundamentale ale procesului civil, etalându-se o nouă dimensiune a „liberalismului procesual”, sub manta principiului disponibilității.

1.3.4. Calitatea legii de procedură este exprimată prin expresia „clară, accesibilă și previzibilă”, chiar dacă unele noțiuni sunt susceptibile de cristalizare sau de redefinire în timp.

a) Din păcate, însă, sunt, încă, prea frecvente trimiterile la „în condițiile legii”, rămânând interpretului (judecătorului) „obligația de a identifica aceste „condiții” și de a le corela, ceea ce atrage „interpretări contrare, diverse ori, chiar, în dezacord evident cu obiectul și scopul reglementării”.

b) În același timp, constatăm că există unele **necorelări în reglementări**, ce depășesc condiția de „bun gospodar” a interpretului; de exemplu, deși conform art. 125 (2) C. pr. civ. necompetența este calificată expres ca fiind de „ordine publică”, prin textul următor – art. 130 (2) – se decide că „necompetența materială și teritorială de ordine publică” trebuie invocată și de judecător numai până la primul termen de judecată, dar nu mai târziu de terminarea cercetării procesului în primă instanță; la fel sunt și dispozițiile art. 119 (1) C. pr. civ. privind prorogarea competenței ș.a.

Astfel ne explicăm faptul că în 2014-2015 cele 3 secții nepenale al ICCJ au pronunțat **3000 de regulatoare de competență**.

1.3.5. Noul Cod rezolvă și unele controverse din doctrină și jurisprudență anterioară, precum și conținutul și limitele dreptului de acces liber la justiție, dar, mai ales noile sale garanții de efectivitate și de eficacitate (numeroase exemple de noi dispoziții fiind relevante – art. 92, 93, 188 (2), 189 lit. a), 464 lit. a) ș.a.).

1.3.6. Interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești a dobândit noi proceduri:

- obligativitatea statuărilor instanțelor de control judiciar asupra problemelor de drept pentru judecătorul fondului (art. 474 (3), 495 (4);
- obligativitatea dezlegărilor de drept ale ICCJ pentru toate instanțele;
- procedura recursului în interesul legii (RIL).

1.3.7. Codul reia și introduce expresia „termen optim și previzibil” în dezacord cu expresia „termen rezonabil” din art. 6 (1) al CEDO și art. 21 (2) din Constituție, pentru a accentua dimensiunea celerității procesului civil, deși, cum vom vedea, acest deziderat este și rămâne, încă, iluzoriu.

1.3.8. Pozitivă este și eficientizarea cailor de atac, dar și valorizarea calitativ superioară a titlurilor executorii.

1.4. Concluzia generală, cea mai adecvată, aparține regretatului profesor I. Deleanu:

„Se va spune, poate și se va spune cu temei că acest Cod de procedură civilă este o „cheie potrivită” am adăuga, totuși, că ea mai trebuie „șlefuită”.

Valorile teoretice, dar mai ales cele practice ale unei opere legislative atât de complexe și de ambițioase se verifică în timp, ele putând deveni sau rămâne, după caz, fie constante ale procedurii civile, unanim acceptate, înțelese în semnificațiile și implicațiile lor, fie, uneori, „accidente normative” din vina celor care au legiuیت, o vină însă fără răspundere, „erori” patente sau latente, dar „erori” cu grave consecințe în articulațiile sistemului jurisdicțional și, în cele din urmă, ale statului de drept. Ne vom exprima, după caz, satisfacția sau dezamăgirea.

Pentru o judecată de valoare, făcută cu deplină convingere, ne vom bizui cândva, din nou pe practica judiciară, de regulă scrupuloasă, subtilă, nonconcesivă, contributivă, constrânsă punctual să interpreteze și să aplice dispozițiile codului, confirmându-le sau rescriindu-le așa cum se cuvine. Practica judiciară este singurul și veritabilul „laborator legislativ”.

2. Avatarurile adoptării codurilor. Erori grave și nocive în procedurile legislative

2.1. Calitatea precară a avizelor consultative – Consiliul legislativ, CSM, Comisiile parlamentare de specialitate, precum și a textului inițial însușit de Guvern, a fost datorată în principal „asaltului de codificare”, impus politic de la cel mai înalt nivel al puterii executive bicefale.

În mod evident adoptarea codurilor fără a se ține seama de Starea României, în lipsa unor studii de impact pertinente și concludente, explică gradul major de inaplicabilitate, într-un termen rezonabil după promulgare și publicare, în M. Of. al României.

Așa cum s-a observat în doctrină, din păcate, unele instituții și reguli procedurale „stimulează procesele și conflictele inter umane în loc să le pacifice, ca și accidentele și incidentele judiciare”.

Se constată, așadar, că puterile statului nu au dat importanță responsabilă acestor coduri, care după Constituția politică a României, constituie constituția civilă – Codul civil – și constituția vieții judiciare civile – Codul de procedură civilă.

2.2. Procedura parlamentară. Adoptarea prin procedura „de neadoptare” a ambelor coduri – măsura clară a iresponsabilității puterilor – legislativă și executivă bicefală.

2.2.1. Senatul nu s-a pronunțat asupra proiectului Codului civil operând cu ficțiunea juridică din art. 75 (2) teza a II-a din Constituție („aprobare tacită”) și lăsând totul de seama Camerei Deputaților, care, însă, a aprobat, fără ezitare, raportul comisiei juridice. Astfel, Legea nr. 287/2009 promulgată, în maximă urgență, de președintele României, a fost publicată în M. Of. nr. 511 din 24.07.2009, fiind republicată în M. Of. nr. 505 din 15.07.2011.

Calitatea precară a normelor Codului civil a impus 380 de modificări operate prin LPA nr. 71/2011 și (prin O.U.G. următoare) și intrarea în vigoare după mai mult de 2 ani de la adoptare (1.10.2011).

2.2.2. Proiectul Codului de procedură civilă a fost „adoptat” (sic!) de Senat, de asemenea în condițiile prevăzute de art. 75 (2) teza a III-a din Constituție, adică prin „neadoptare” (!), punând în operă aceeași stupidă ficțiune juridică, inadmisibilă, credem, în domeniul legiferării și al reprezentării voinței celor care i-au mandatat să legifereze”.

Printr-o procedură „fulgerătoare” el a fost adoptat, în fine, și de către Camera Deputaților, rezultând, în cele din urmă, după un asemenea „travaliu”, Legea nr. 134/2010 (M. Of. nr. 485/15.07.2010 privind Codul de procedură civilă. Iresponsabilii noștri parlamentari au votat, într-o singură zi (!), mai repede decât s-au putut citi cele peste 1100 de articole ale Codului de procedură civilă și cele aproape 600 de articole ale Codului de procedură penală, împreună cu alte câteva legi.

Drept consecință, a urmat LPA nr. 76/2012 care a operat un mare număr de modificări și abrogări din cod, la nici doi ani de la „adoptare”, fiind pus în aplicare abia la 15.02.2013, după 2 ani și 6 luni.

2.2.3. Totuși este de apreciat efortul pentru elaborarea și adoptarea LPA nr. 76/2012 care cuprinde „numeroase și semnificative dispoziții prin care s-a urmărit, îndeosebi, asigurarea accesibilității” și a „previzibilității” normei, atribuite intrinseci „calității legii”, normele prin care au fost „acoperite” unele lacune legislative din forma primară a codului, precum și cele care realizează corelările necesare între reglementări, cât și rigoarea conceptuală ori cea terminologică și gramaticală”.

În sfârșit, prin unele dispoziții ale LPA nr. 76/2012 s-au „reconsiderat unele reglementări anterioare și s-au „tranșat” unele dileme doctrinare și/sau jurisprudențiale” (I. Deleanu, *op. cit.*, p. 81).

3. Impactul judiciar al unora din noile instituții și prevederi ale Codului de procedură civilă

3.1. Viabilitatea și calitatea unei opere de mare codificare, dar, mai ales, trăinicia, stabilitatea, previzibilitatea și utilitatea practică, adică eficiența sa, sunt vizibile, în mod direct și permanent în viața judiciară civilă.

Anumite corecturi constituționale sunt atributul CCR, după cum unele interpretări unitare sunt asigurate de ICCJ prin procedurile recursului în interesul legii (RIL) și procedura hotărârii preliminare (instituție nouă, introdusă prin C. pr. civ.)

Perioada de aproape 4 ani de la intrarea în vigoare a C. pr. civ. constituie un „timp judiciar” suficient (deși minimal) de măsurare practică a calității unora din noile instituții și dispoziții procedurale care impun intervenția doctrinei, dezbateră profesională, asigurarea uniformității de interpretare și aplicare, precum și unele ajustări legislative.

3.2. Privire succintă asupra impactului judiciar al unora dintre instituțiile și dispozițiile noi în perspectiva simplificării procesului civil

3.2.1. Procedura regularizării în primă instanță, a iscat controverse în doctrină și soluții diverse în practica judiciară, producând direct efecte negative în procesul civil, precum:

a) triplarea costului procesual al unui dosar, depășind, uneori, valoarea obiectului litigios și impunând suplimentarea substanțială a bugetului instanțelor;

b) durata procedurii de regularizare, în special în cauzele simple, a ajuns la 6-10 luni, ceea ce este contrar scopului și finalității acestei proceduri cvasi-judiciare prealabile;

c) în cele peste 200 de fișe de dosare (judecătoriile și tribunalul din București) am identificat situații total inacceptabile de aplicare abuzivă a acestei proceduri:

- după 6-10 luni de corespondență cu părțile, se pronunță declinarea competenței sau reclamantul își modifica ori completează obiectul și cadrul procesual al cauzei, pârâtul depune cerere reconvențională, apar cereri de intervenție și de chemare în garanție, care arată că procedura de regularizare a fost inutilă;

- unele instanțe operează cu regularizarea cererii și în procedurile speciale: ordonanța președințială, ordonanța de plată, cererile cu valoare redusă, evacuarea fără titlu, deturnând termenele fixe procedurale de soluționare prevăzute în aceste dispoziții speciale;

- alte instanțe sau, chiar, în aceeași instanță, în procedurile speciale fie nu aplică regularizarea, fie o fac în termene mai scurte.

Credem că un **studiu de impact** special pe această procedură, aplicată în anii 2013-2016, este imperios necesar și poate **fundamentă renunțarea sau atenuarea efectelor negative produse în practica judiciară**.

3.2.2. „Termenele procedurale” prevăzute în numeroase norme sunt, fie, nedefinite clar și precis, rămânând norme iluzorii, fie au o altă expresie pentru situații identice, cum sunt: „judecata de urgență”, „de îndată”, „cu precădere”, „timp îndelungat”, „nu mai mult de 30 de zile”, „termen optim și previzibil” ș.a.

În practica instanțelor, însă, respectarea acestor termene se asigură în cel mult 10% din cauzele civile, cu referire la procedurile speciale privind la ordonanța președințială, ordonanța de plată, măsurile asigurătorii și provizorii ș.a.

* * *

4. „Termenul rezonabil” vs „termenul optim și previzibil”. Fundamente și efecte practice în viața judiciară.

I. „Termen rezonabil”

A. Consacrarea convențională și legislativă

1. Art. 6 (1) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale, în mod echitabil, public și în **TERMEN REZONABIL**, de către o instanță independentă și imparțială”.

2. Art. 47 (2) din Carta Drepturilor Fundamentale a UE:

„Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un **TERMEN REZONABIL**”.

3. Art. 21 (3) din Constituția României – revizuită:

„Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un **TERMEN REZONABIL**”.

4. Noul Cod de procedură penală:

- **art. 8** – „Caracterul echitabil și **termenul rezonabil** al procesului penal”.
- **art. 24 alin. 3 și art. 26 (1)** – „durata rezonabilă a procesului” și „**termen rezonabil** al procesului penal”
- **art. 239** – „... un termen rezonabil”
- **art. 306 (5)** – „... respectiv **termenului rezonabil** al procesului penal”.

5. Legea nr. 304/2004 pentru organizarea judecătorească:

- **art. 10** - „toate persoanele au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un **termen rezonabil**”.

6. Legea nr. 303/2004 – privind statutul judecătorilor și procurorilor;

- art. 99 (1) lit. e) – Constituie abateri disciplinare... „nerespectarea, în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privind soluționarea cu **CELERITATE** a cauzelor”.

7. Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor, aprobat prin Hotărârea nr. 328/2005 a CSM:

- **art. 13** – „judecătorii au obligația să soluționeze cauzele cu **respectarea termenelor** legale, iar în cazul în care legea nu prevede, înlăuntrul unui **termen rezonabil**”.

8. Regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești, aprobat prin Hotărârea nr. 387/2005 a CSM:

- **art. 5 (2) lit. g)** – „judecătorii au următoarele îndatoriri:

- Lit. g) – „să soluționeze într-un **termen rezonabil** cauzele deduse judecătii”.

B. Consacrarea jurisprudențială

1. Lectura unui set de hotărâri și decizii ale CEDO, selectate din perioada 2010-2016, releva că în jurisprudența acestei Curți termenii „**optim**” și „**previzibil**” nu au fost asimilați, dreptul la un proces într-un **termen rezonabil**, consacrat prin art. 6 (1) din Convenție fiind, în toate cauzele, astfel examinat, în parametrii săi jurisprudențiali consacrați.

2. Și în jurisprudența Curții Constituționale s-a manifestat aceeași constanță și prudență în protejarea integrității art. 6 (1) din Convenție și a art. 21 (3) din Constituția României revizuită, în limitele permise de art. 20 al legii noastre fundamentale.

3. Aceeași linie jurisprudențială există și la celelalte curți constituționale europene, cum rezultă din **deciziile majore** cuprinse în ineditul volum „**Les grandes decisions des cours constitutionnelles européennes**”, publicat de prestigioasa editură DALLOZ, ediția 2011.

4. Și în jurisprudența ICCJ a existat aceeași constantă preocupare pentru garantarea dreptului la un proces într-un **termen rezonabil**, de regulă, cercetarea respectării acestuia fiind realizată în cadrul parametrilor stabiliți și dezvoltați în jurisprudența CEDO.

II. „Termenul optim și previzibil”

1. Recomandarea din Programul cadru al Comisiei Europene pentru Eficientizarea Justiției (C.E.P.EJ.)

1.1. Comisia a adoptat Programul cadru intitulat „Un obiectiv nou pentru sistemele judiciare: soluționarea fiecărei cauze într-un termen optim și previzibil”, în care se susține că „termenul rezonabil” este doar o condiție – limită de jos” a dreptului la un proces echitabil, astfel că el trebuie înlocuit cu un alt termen, „optim și previzibil”, ca fiind un standard mai stimulat și eficace.

Acest document al CE-CEPEJ, adoptat a 8.12.2006 și denumit „Compendiu” recomandă, așadar, sistemelor judiciare naționale, **stabilirea unor durate-cadru pentru procedurile judiciare în aplicarea noului concept intitulat „termen optim și previzibil”.**

1.2. Constatăm, însă, că, deși au trecut 10 ani de la data adoptării acestui „Compendiu”, recomandarea CE nu a fost însușită de CEDO, de Curtea de Justiție a UE și nici de Curțile Constituționale ale statelor membre ale Consiliului Europei.

Edificator este faptul că în procesul permanent de reformă a procedurilor CEDO, Grupurile de experți însărcinați cu simplificarea acestora și, pe ansamblu, cu reforma instituțională a Curții, nu au dat curs recomandării CEPEJ din 8.12.2014, **Protocolul nr. 14 adițional la Convenție neavând nicio referire la acest nou concept european.**

1.3. Într-adevăr, în câteva state europene (Finlanda, Slovenia, Norvegia) s-au adoptat unele soluții pentru stabilirea anumitor durate-cadru ale procedurii judiciare, în raport cu complexitatea cauzelor, fixându-se, chiar termene fixe în materie penală și, distinct, în materie civilă, fără, însă, a se interveni la nivel constituțional.

2. După prof. I. Deleanu¹ „dreptul la judecarea cauzei într-un termen optim și previzibil” semnifică mai mult decât dreptul la celeritatea procedurii, implicând fixarea unor durate-cadru a procedurilor judiciare, realiste și controlabile, și intervenția eficientă și promptă, prin măsuri adecvate, în cazul întârzierilor. Articolul 233 C. pr. civ. precizează de altfel că, la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate, judecătorul, după ascultarea părților, va estima durata necesară pentru cercetarea procesului, ținând cont de împrejurările cauzei, astfel încât procesul să fie soluționat într-un termen optim și previzibil; numai pentru motive temeinice, ascultând părțile, judecătorul va putea reconsidera durata stabilită inițial”.

Remarcăm, totodată, că reputatul profesor formulează și unele opinii și întrebări retorice², precum:

• **„Consacrarea prin legea de procedură civilă a sintagmei „termen optim și previzibil” nu semnifică oare revizuirea implicită și inadmisibilă a dispozițiilor constituționale, care se referă la un „termen rezonabil?”**

---

¹ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 211.

² I. Deleanu, *op. cit.*, p. 211.

- **„Termenul optim și previzibil” nu poate suprima substanța „termenului rezonabil”, ci, doar, îi accentuează exigențele, semnificațiile și, mai ales, implicațiile”.**

3. Și în opinia noastră acest **nou concept**, asimilat legislativ doar în NCPC, intrat în vigoare la 15.02.2013, **nu poate înlocui și suprima substanța termenului rezonabil** consacrat de Convenție, experimentat și dezvoltat, în jurisprudența CEDO, precum și în practică judiciară a statelor membre ale Consiliului Europei.

În parametrii concreți ai „termenului rezonabil”, stabiliți de jurisprudența CEDO, considerăm că acest concept, „termen optim și previzibil” este o **varietate nouă** și mai exigentă a „termenului rezonabil”, ca și expresiile „soluționarea cu celeritate a cauzelor”, „soluționarea de urgență și cu precădere”, „termen scurt”, „de urgență”, „de îndată” ș.a.

III. Diversitatea formulărilor din NCPC și caracterul iluzoriu al unora, fără efecte pozitive, în procedurile judiciare

1. Diferite formulări imperative sau dispozitive în NCPC

1.1. **„Judecata cererii se face de urgență și cu precădere” în procedura ordonanței președințiale (art. 998 alin. 3 CPC), în cea a contestației la executare (art. 716 alin. 3 CPC), în cererile posesorii (art. 1003 alin. 1 CPC).**

Interesantă este norma din art. 998 alin. 3 CPC care prevede ca **„judecata cererii se face de urgență și cu precădere... nefiind admisibile probe a căror administrare necesita timp îndelungat”**, care **introduce o nouă expresie, vagă și fără un contur adecvat acestei proceduri speciale sumare, aceea de „timp îndelungat”, mult îndepărtată de cea „de urgență și cu precădere”**.

1.2. Cererea se „judecată de urgență”

În procedura **sechestrului asigurător** (art. 952 alin. 2 și art. 955 alin. 1, art. 960 alin. 2 CPC), cât și a sechestrului judiciar (art. 974 alin. 1 CPC) se prevede **imperativ că „instanța va decide de urgență”** ori „cererea se judecă de urgență”, fără a i se mai atașa expresia **„și cu precădere”**.

1.3. Prin numeroase dispoziții din NCPC se instituie expresiile **„de îndată”, „cu celeritate”** ori se prevăd expres termene fixe, limită, sub formă de **„cel mult” 45 de zile ori 30 de zile sau expresia „termen scurt”** și altele asemenea, care în realitatea judiciară sunt dificil de respectat ori sunt inaplicabile.

5. Competența materială a instanțelor

5.1. Calitatea precară a unora din normele imperative relative la competența materială este reflectată, în special, de jurisprudența ICCJ în materia conflictelor negative de competență.

Datele statistice compuse în rapoartele anuale ale ICCJ (2014, 2015) sunt relevante:

Anul	Secția I civilă	Secția a II-a civilă	Secția CAF
2014	625	325	607
2015	550	419	401
Total	1175	744	1008

Așadar, în cei doi ani instanța supremă a pronunțat 3000 de regulatoare de competență în cazurile de conflict negativ între tribunale și curțile de apel, ceea ce **ilustrează impactul major negativ al C. pr. civ. generat de calitatea normei imperative de ordine publică și de calitatea interpretului judiciar.**

5.2. Edificator este textul ar. 125 (2) C. pr. civ. (relevat anterior) care califică expres **necompetența ca fiind de „ordine publică”**, pentru că în textul apropiat din art. 130 (2) să se prevadă că „necompetența materială și teritorială de ordine publică” **trebuie invocate de părți și de judecător numai la primul termen de judecată, dar nu mai târziu până la terminarea cercetării procesului în prima instanță (!).**

6. Recursul vs. recursul în casație

6.1. Un studiu publicat pe juridice.ro (26 mai 2015) de reputatul prof. univ. dr. emerit Corneliu Bîrsan și de av. Monica Livescu ne-a sugerat ideea unei succinte reflecții și a încerca, astfel, să dăm răspuns la întrebarea: **există recurs în casație în procesul civil?**

În valorosul său studiu, profesorul emerit folosește, de regulă, termenul de „recurs”, dar, în două propoziții, se referă la „recurs în casație”, desemnând **aceeași cale extraordinară de atac.**

Tema poate deveni incitantă dacă examenul teoretic s-ar raporta la **cei doi parametri ai funcției recursului**, stabiliți în art. 483 alin. (1) și (3) C. pr. civ.:

(1) verificarea conformității **recursului cu regulile de drept aplicabile, adică a legalității hotărârii recurate și**

(2) atributul exclusiv al ICCJ **de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, conform art. 126 alin. (3) din Constituție.**

6.2. Datele statistice judiciare pentru anii 2014-2015, de aplicare a noului Cod de procedură civilă, pot fi privite cu atenție în lumina art. 483 alin. 1 și 3 C. pr. civ. și a art. 126 alin. (3) din Constituție, spre a reliefa dacă, în practică și în realitate, **se realizează funcția și scopul recursului la nivelul „eminenței cenușii judiciare”,** cu reflexul urmărit în toată panorama judiciară.

6.3. Lectura textelor din Codul de procedură civilă, Cap. III – Secțiunea „**Recursul**” ne releva că niciunul din ele nu conține expresia „**recurs în casație**”, ci numai termenul de „**recurs**”.

Totuși, în art. 486 alin. (1) lit. d) se prevăd „**motivele de nelegalitate** pe care se întemeiază recursul...”, iar în textul următor al art. 487 alin. (2) se menționează expres „**motivele de casare**”, în acord cu **titlul art. 488** și cu soluția dată: „**casarea**” hotărârii.

Există o inadverență sau este suficient pentru a califica această cale extraordinară de atac **drept recurs în casație**, și a defini procedura din art. 485-502 drept „Procedura recursului în casație”, (în timp ce în procesul penal exista clar definit „recursul în casație” – Titlul III, Cap. V, Secțiunea 1 – art. 433-501 și procedura recursului în casație în capitolul „căile extraordinare de atac”)!?

De altfel, sunt și alte **deosebiri între căile de atac în cele două materii**: în procedura penală, **contestăția în anulare este o cale ordinară de atac**, în timp ce în procesul civil, este **cale extraordinară de atac**; recursul în casație și revizuirea în procesul penal sunt căi extraordinare de atac, ca și recursul și revizuirea din procesul civil.

6.4. Recapitularea **hotărârilor supuse recursului**, conform art. 483 C. pr. civ. și a altor texte speciale din Cod și repartizarea acestora pe fiecare nivel de jurisdicție – tribunal, curte de apel și ICCJ – însoțită de cifrele statisticii judiciare ale anului 2014 **poate fi unul din indicatorii de impact** a noii reglementări a **recursului, ca o cale extraordinară de atac**.

6.4.1. **Hotărârile supuse recursului** sunt cele stabilite de art. 483 alin. (1) C. pr. civ.:

- hotărârile date în apel[1];
- hotărârile date, potrivit legii fără drept de apel și
- alte hotărâri prevăzute de lege (decât cele date în apel sau fără drept de apel).

Prin urmare, **unele hotărâri supuse apelului nu sunt supuse și recursului**, astfel că apelul este prima și ultima cale de atac, **desemnând dublul grad de jurisdicție**, iar alte **hotărâri nu sunt susceptibile de nicio cale de atac**[2].

6.4.2. **Instanța supremă**, conform art. 97 pct. 1 C. pr. civ., **judecă recursurile împotriva** hotărârilor curților de apel, precum și împotriva altor hotărâri numai în cauzele prevăzute de lege, iar **curțile de apel judecă recursuri** numai în cazurile anume prevăzute de lege (art. 96 pct. 3 C. pr. civ.), **ca și tribunalele** (art. 95 pct. 3 C. pr. civ.).

De regulă, sunt supuse recursului la instanță ierarhic superioară hotărârile prin care prima instanță se dezinvestește, fără a soluționa fondul cauzei.

6.5. Prin urmare, instanța supremă este competentă să judece numai recursurile contra hotărârilor date de curțile de apel (art. 97 pct. 1 C. pr. civ.), ca instanțe de apel (art. 96 pct. 2 C. pr. civ.), precum și în primă instanță în anumite cauze prevăzute de lege.

Instanța supremă mai judecă și recursurile contra hotărârilor curții de apel, prin care se ia act de **renunțarea la judecată** (art. 406 alin. 6 C. pr. civ.) sau de **renunțarea la drept** (art. 410 alin. 1 C. pr. civ.), prin care se **suspendă judecata** (art. 414 alin. 1 C. pr. civ.), se pronunță perimarea (art. 421 alin. 2 C. pr. civ.), se ia **act de tranzacție** (art. 440 C. pr. civ.) sau contra *hotărârilor parțiale ori care iau act de recunoașterea parțială* (art. 437 C. pr. civ.).

Conform art. 613 alin. (4) NCPC, „Hotărârile curții de apel, pronunțate potrivit alin. 3 („Admițând acțiunea, curtea de apel va anula hotărârea arbitrală...”), **sunt supuse recursului**”, care se soluționează de ICCJ – Secția a II-a civilă (de ce nu și hotărârile curții de apel prin care se respinge acțiunea în anulare?).

În concluzie, impactul real și deplin al NCPC, în materia recursului, poate să fie evaluat retrospectiv, în anul 2016 (2013, 2014, 2015), spre a se putea aprecia, în mod concret și pertinent, dacă și în ce măsură noua procedură a recursului răspunde obiectivului major privind controlul de legalitate și asigurarea unității de jurisprudență, de la nivelul instanței supreme.

7. Procedura de filtru la ICCJ și inadmisibilitatea recursului. Decizia CCR nr. 866/10.12.2015 și jurisprudența CEDO

1. Procedura de filtru la ICCJ în materia recursului civil în NCPC

1.1. Sediul materiei

a) Competența ICCJ:

Art. 493 alin. 1 NCPC:

*„(1) Când recursul este de competența Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele instanței sau președintele de secție ori, după caz, persoana desemnată de aceștia, primind dosarul de la instanța a cărei hotărâre se atacă, va lua, prin rezoluție, măsuri pentru **stabilirea aleatorie a unui complet format din 3 judecători, care va decide asupra admisibilității în principiu a recursului. Dispozițiile art. 475 alin. (3) sunt aplicabile**”.*

b) Raportul:

Art. 493 alin. 2 și 3 NCPC:

*(2) Pe baza recursului, întâmpinării, a răspunsului la întâmpinare și a înscrisurilor noi, președintele completului va întocmi un **raport asupra admisibilității în principiu a recursului** sau va desemna un alt membru al completului ori magistratul-asistent în acest scop. Raportul trebuie întocmit în cel mult 30 de zile de la repartizarea dosarului. Raportorul nu devine incompatibil.*

(3) Raportul va verifica dacă recursul îndeplinește cerințele de formă prevăzute sub sancțiunea nulității, dacă motivele invocate se încadrează în cele prevăzute la art. 488, dacă există motive de ordine publică ce pot fi invocate în condițiile art. 489 alin. (3) ori dacă este vădit nefondat. De asemenea, va arăta, dacă este cazul, jurisprudența Curții Constituționale, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și poziția doctrinei în problemele de drept vizând dezlegarea dată prin hotărârea atacată”.

c) Inadmisibilitate:

Art. 493 alin. 5 NCPC:

„(5) În cazul în care completul este în unanimitate de acord că recursul nu îndeplinește cerințele de formă, că motivele de casare invocate și dezvoltarea lor nu se încadrează în cele prevăzute la art. 488 sau că recursul este vădit nefondat, anulează sau, după caz, respinge recursul printr-o decizie motivată, pronunțată, fără citarea părților, care nu este supusă niciunei căi de atac. Decizia se comunică părților”.

1.2. Inadmisibilitatea, în principiu a recursului este, așadar, generată, conform art. 493 (5) NCPC, de neîndeplinirea condițiilor de formă, a celor privind strictetea motivelor de casare și **când recursul este „vădit nefondat”**.

Doctrina³, încă, înainte de intrarea în vigoare, la 15.02.2013, a NCPC s-a pronunțat critic asupra expresiei „vădit nefondat”, subliniind că „distincția între „nefondat” și „vădit nefondat” nu ar trebui să atragă tratamente juridice diferite: un recurs este sau nu admisibil nu în raport de „intensitatea” sau „gradul” caracterului său nefondat, **ci, pur și simplu pentru că nu are acoperire legală admiterea lui.**

Totodată, s-a afirmat, cu deplin temei, că introducerea unor „grade” sau adjective de „nefondare” implică, în mod inadmisibil, un **criteriu inoportun și aleatoriu de „selecție” a recursurilor și de „ierarhizare” a lor.**

1.3. Totuși, subliniem că, în principiu, **procedura de filtrare a recursurilor** există în numeroase alte state europene și **nu este incompatibilă cu garanțiile din art. 6 (1) al Convenției europene a drepturilor și libertăților fundamentale** relative la dreptul la un proces echitabil și la un tribunal independent și imparțial, așa cum s-a decis constant în jurisprudența CEDO⁴.

De altfel, cum rezultă din noile dispoziții ale Protocolului 14 la Convenție, textul art. 35 par. 3 lit. a) cuprinde expresia „**vădit nefondată**”, similară cu textul din art. 493 alin. 5 NCPC referitoare la **recursul „vădit nefondat”**, determinând soluția de respingere a cererii ca inadmisibilă de către judecătorul unic competent, potrivit art. 27 din Convenție⁵.

³ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 277 și I. Leș, în *Dreptul* nr. 10/209, p. 35.

⁴ A se vedea, cu titlu de exemplu, Hotărârea din 25.02.1997 în cauza Rebai c. Franța și altele.

⁵ Cum rezultă din datele statistice ale Curții, această soluție s-a pronunțat într-un număr de 43130 cauze în anul 2015, față de 83680 în 2014. Vom reveni cu un examen al principalelor date statistice ale CEDO și al stadiului activității grupului însărcinat cu reforma Curții.

De asemenea, remarcăm și o altă asemănare procedurală: împotriva hotărârii de respingerea a cererii ca inadmisibilă **nu există nicio cale de atac**, textul art. 27 par. 2 fiind imperativ („Decizia este definitivă”), ca și în cazul deciziei de respingere a recursului ca inadmisibil, dispoziția din art. 493 alin. 5 NCPC, stabilind că decizia „nu este supusă niciunei căi de atac”.

Diferența substanțială, constă, însă, în faptul că, potrivit art. 493 alin. 5 NCPC, această decizie trebuie să fie **„motivată” și „comunicată părților”**, în timp, ce decizia judecătorului unic al CEDO **nu se motivează**, astfel că reclamantul nu are acces la temeiurile și considerentele care stau la baza inadmisibilității, ceea ce-i afectează major dreptul său la un proces echitabil, chiar în fața Curții Europene și erodează încrederea justițiabililor în această valoroasă instanță suprastatală.

Sunt numeroase cauze, în care, după 5-6 ani de la înregistrare (unele primite înainte de intrarea în vigoare a Protocolului nr. 14), în aplicarea art. 35 pct. 3 lit. a), judecătorul unic desemnat a pronunțat o decizie definitivă de inadmisibilitate pe motivul că cererea este „vădit nefondată”, fără nicio explicație sau motivație accesibilă reclamantului (care în toți acei ani a fost privat de informații asupra stadiului și stării procesuale a cauzei sale).

2. Jurisprudența recentă a CCR privind procedura de filtraj la ICCJ

2.1. Decizia CCR nr. 866/2015 și Decizia CCR nr. 839/2015, publicate în M. Of. nr. 69/1.02.2016, Partea I.

2.1.1. Prin decizia nr. 839/8.12.2015, publicată în M. Of. nr. 69/1.02.2016, CCR a constatat că sintagma „sau ca recursul este **vădit nefondat**”, cuprinsă în art. 493 alin. 5 NCPC, **este neconstituțională**.

În esență, Curtea a reținut că:

- „respingerea recursului pe motivul că este **vădit nefondat** presupune **examinarea în fond a acestuia**”, în timp ce
- „procedura admisibilității recursului trebuie să vizeze doar aspecte **pur formale**”,
- „astfel că părțile **nu-și pot realiza dreptul la un proces echitabil**”, iar
- „justiția nu trebuie să fie una ascunsă, secretă, din contră, ea trebuie să asigure **participarea efectivă a părților în vederea realizării, în mod plenar, a actului de justiție**”.

2.1.2. Consecventă cu jurisprudența sa, invocată și în decizia anterioară, CCR, prin Decizia nr. 866/10.12.2015, publicată în M. Of. nr. 69/1.02.2016, Partea I, a constatat că sintagma **„pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul”** din art. 509 (1) NCPC este neconstituțională cu referire la motivul de revizuire din pct. 11 al textului.

2.1.3. În mod evident, de la data publicării deciziei nr. 839/2015, respectiv de la 1.02.2016, dispozițiile art. 493 (5) NCPC relative la inadmisibilitatea recursului în

procedura de filtraj se aplică numai atunci când „recursul nu îndeplinește cerințele de formă” sau când „motivele de casare invocate și dezvoltarea lor nu se încadrează în cele prevăzute de art. 488”, această procedură prealabilă având, așadar, un caracter pur formal.

3. Noile condiții de admisibilitate a cererii la CEDO, introduse prin Protocolul 14 la Convenția europeană a drepturilor omului

3.1. În noua sa redactare, după și în aplicarea Protocolului 14, textul art. 35 alin. 3 din Convenție, prevede că, orice **cerere individuală** introdusă, în virtutea art. 34, poate fi **declarată inadmisibilă**, atunci când Curtea constata că:

a) este incompatibilă cu dispozițiile Convenției sau ale Protocoloalelor sale, fiind în mod „**vădit nefondată**” sau **abuzivă**, ori

b) reclamantul nu a suferit niciun „**prejudiciu important**”, cu excepția cazului în care respectarea drepturilor omului, garantate de Convenție și Protocoloalele sale, impune o examinare a „**fondului cererii**” și cu condiția de a nu respinge din acest motiv nicio cauză care nu a fost examinată „corespunzător” de o instanța națională.

Sunt, astfel, **institute trei condiții de inadmisibilitate, în formele inexpressive și in abstracto, precum: „vădit nefondată”, „prejudiciu important” și „nu a fost examinată corespunzător”,** fără a fi legitimate de criterii obiective, clare, accesibile și inteligibile pentru orice petiționar european, de natură a ilustra și pentru această fază procedurală, respectarea art. 6 (1) din Convenție, relativ la dreptul la un proces echitabil, ceea ce face o determinare **in abstracto** a limitelor de admisibilitate⁶.

Doctrina în materie a relevat, cu temei, că această condiție de inadmisibilitate privind **caracterul vădit nefondat al cererii**, impune o examinare prealabilă, **pe fond**, fiind, cel mai des, invocată în practică⁷.

Faptul că unele decizii de inadmisibilitate au fost **adoptate cu majoritate**, releva că **a priori** cererile nu erau, în mod vădit și obligatoriu, nefondate.

3.2. Nouă condiție de inadmisibilitate și scopul urmărit

Atât în rapoartele anuale ale Curții, cât și în doctrină, s-a relevat, în mod corect, că **scopul urmărit a fost de a furniza Curții un instrument suplimentar** care să ajute în **procedura de filtraj**, creând condițiile ca judecătorii să se poată consacra deplin cauzelor care justifică o examinare pe fond, sub ambele aspecte esențiale: **interesul juridic al reclamantului și interesul general al ordinii publice europene a drepturilor fundamentale.**

---

⁶ Jean-Fraçois Renucci, *Tratat de drept european al drepturilor omului*, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 938.

⁷ M. Sorensen, *La recevabilité de l'instance devant de la Cour*, Compendiu Cassin, Pedone, 1969, p. 336.

3.3. Totuși, în pofida precauției redactorilor Protocolului 14 noile criterii de inadmisibilitate, „**vădit nefondată**” și „**prejudiciu neimportant**”, au generat controverse și critici majore.

Așa de exemplu, Comisia juridică a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE), prin Raportul său, a apreciat că acest text aduce o nouă restrângere inacceptabilă, având o „redactare neclară, subiectivă și susceptibilă de a crea reclamantului o injustiție gravă și a permite înlăturarea numai a 1,6% din cauze”⁸.

Ulterior, însă, s-a prezentat exemplul „**cauzelor inadmisibile în mod clar**”, care constituie o încărcătură enormă de cca. 80% din cererile la CEDO (?!), procent ce pune sub semnul întrebării „speranța justițiabililor într-o justiție deplină” la această prestigioasă instanță europeană.

3.4. Decizia judecătorului unic

Potrivit art. 27 din Convenție, introdus prin Protocolul nr. 14, un **judecător unic** va declara o cerere **individuală inadmisibilă**, atunci când o asemenea soluție poate fi luată fără o examinare complementară, **printr-o decizie definitivă**.

Decizia judecătorului unic are la baza procedura din art. 35 par. 3 lit. a) și b) din Convenție, text nou, amendat de Protocolul 14/2009 și, astfel, s-a putut crea, în acest interval de timp, o jurisprudență fragilă cu anumite criterii aferente categoriilor de „**vădit nefondat**” și „**prejudiciu neimportant**”, **subliniată în rapoartele anuale ale Curții (2012-2015), criterii care, însă, nu au un caracter obiectiv**.

Totuși, după 6 ani de la intrarea în vigoare a Protocolului 14, diminuarea masivă a stocului de cauze, prin filtrul restrictiv și dramatic al judecătorului unic, nu se remarcă a fi un rezultat spectaculos realizat, dar **s-a creat o anumită frustrare justițiabililor europeni prin astfel de soluții de „curățire” prealabilă a cererilor, fără niciun dram de proces echitabil**⁹.

Am funcționat ca judecător la Curte în mecanismul de control tradițional (1959-1998) compus din Comisia Europeană a Drepturilor Omului și Curte, filtru și

---

⁸ Raportul asupra Proiectului Protocolului 14, Doc. 10147/23.05.2004.

⁹ Participând la Adunările Solemne anuale ale Curții și la Agenda Asociației foștilor judecători ai CEDO am sesizat o anumită automulțumire a Curții exprimată prin cifrele care reflectă numărul mare de decizii de inadmisibilitate cu efect reducerea stocului de cauze și politica de prioritizare a managementului Curții și al Secțiilor asupra cauzelor cu un grad de complexitate și cu semnificații majore asupra ordinii juridice europene a drepturilor omului. La 31.12.2015. au existat 11.490 cereri prioritare, **fără accent pe cauzele vechi**. De exemplu, în anul 2005 o reclamantă franceză de origine română a înregistrat la Curte o cerere contra Guvernului României având ca obiect încălcarea art. 6 (1) din Convenție și a art. 1 (1) din Protocolul adițional nr. 1 la Convenție, vizând despăgubirea pentru confiscarea ilegală de stat a unui apartament cu 2 camere și 2 dependințe, situat în București. În primă fază a procedurii, reclamanta a fost de acord cu valoarea despăgubirii oferită de Guvern (2006-2007) optând pentru soluționarea pe cale amiabilă, dar dosarul a rămas în nelucrare timp de 9 ani, fără a se comunica reclamantei stadiul actual al cauzei (după 11 ani de la înregistrare).

sesizarea competentă fiind realizată, deplin, cu respectarea garanțiilor procedurale și într-un timp rezonabil, de către Comisie, ceea ce asigură Curții un cadru procedural și convențional optim pentru un proces echitabil și într-un termen rezonabil.

Din păcate, reforma mecanismului de control adoptată prin Protocolul 11, adițional la Convenție, care a eliminat Comisia și a dat acces direct celor peste 500 milioane de cetățeni europeni la Curte, a generat disfuncții majore cu efecte grave asupra funcționării Curții în parametrii stabiliți de Convenție, iar noua reformă CEDO, condusă de Consiliul Europei, în ultimii 15 ani, nu a dat rezultatele scontate.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului **nu poate avea decât un viitor constituțional**, în circumstanțele unui compromis cu UE și CJUE care a emis, în ultimii ani, două avize negative, privind aderarea UE la Convenție și la jurisdicția CEDO.

8. Alte norme inadecvate sau discriminatorii

8.1. Recursul contra hotărârilor Curții de apel în acțiunea în anulare a hotărârii arbitrale – art. 613 (4) C. pr. civ., poate fi exercitat numai contra acelor hotărâri prin care s-a anulat (integral sau parțial) hotărârea arbitrală, fiind, așadar, **inadmisibil în cazul hotărârii prin care s-a respins acțiunea arbitrală (!)**.

Deși, în doctrină s-a exprimat opinia conform căreia textul trebuie interpretat și aplicat unitar pentru ambele ipoteze, contrar jurisprudenței ICCJ în materie, nu am înțeles, încă, rațiunea diferențierii/discriminării părților în această cale de atac.

Soluția remediu nu poate fi decât modificarea legislativă sau procedura excepției de neconstituționalitate.

8.2. Sesizarea „tribunalului competent” de către „tribunalul arbitral” care a dispus printr-o hotărâre interlocutorie unele măsuri provizorii/conservatorii pentru a-i cere „concurșul să aplice propria lege, dacă partea vizată (!) nu se supune voluntar măsurilor dispuse” (art. 1117 alin. 2 C. pr. civ.), apare **ca o nouă „bizarerie” (!)**, cât timp, titularului acțiunii arbitrale și al dreptului asupra acestor măsuri îi este exclus dreptul de a se adresa aceluși tribunal.

8.3. Potrivit art. 230 (1) lit. b) din LPA nr. 71/2011 de punere în aplicare a Codului civil: „Codicele de comerț 1887 se abrogă, cu excepția art. 46-55, 57, 58 și 917-935, aplicabile, în continuare în raporturile dintre profesioniști, care se abrogă la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010, a Cărții a II-a „Despre comerțul maritim și despre navigație”, precum și a dispozițiilor art. 948, 53, 954 (1) și 955, care se abrogă la data intrării în vigoare a Codului maritim”.

Iată ce formulare legislativă „paranormală” (!) fără nicio viziune practică și fără nicio responsabilitate. „Data intrării în vigoare a Codului maritim” este o expresie preluată din Raportul la Codul comercial Carol al II-lea în septembrie 1940, care nu a mai fost pus în practică, iar după 1.10.2011, de când au trecut 5 ani, nu apare niciun „gând” privind declanșarea procedurii de elaborare a Codului maritim.

În această perioadă, însă, în practică instanțelor au existat frecvente divergențe și soluții diverse, relative la aplicarea acestor texte care au „supraviețuit” în aceste forme, abrogărilor succesive.

8.4. În timp ce în **procedura specială a ordonanței de plată, indiferent de valoarea creanței invocată, calea unică de atac împotriva ordonanței este cererea în anulare, de competența aceleiași instanțe, la „sora” ei mai mică, procedura cererilor cu valoare redusă (până la 10.000 lei), calea de atac este apelul (!), tribunalele fiind încărcate inutil cu mii de astfel de cereri simple în apel.**

8.5. Din statistica judiciară (la judecătoriile și Tribunalul București) a rezultat că aproape 30% din cauze au avut ca obiect *obligarea la plata prețului (tarifului) unor servicii/utilități (restanțe) în baza contractelor standard încheiate cu furnizorii specializați: energie electrică, gaze, telefonie, cablu ș.a.*

Soluția posibilă pentru degrevarea instanțelor de *aceste cereri cu valori reduse* ar fi că, prin lege, precum s-a prevăzut în cazul contractelor de credit bancar (încă din 1998) și acestor contracte să li se atribuie caracterul de **titlu executoriu**, astfel încât, toate apărările/exceptiile și susținerile să poată fi invocate de către debitori numai în **procedura contestației la executarea silite**.

8.6. Ținând seama de experiența nefastă privind **durata excesivă a procedurii de filtru în recurs la ICCJ** (6-12 luni, în special la secția de contencios administrativ), este necesar a se examina posibilitatea **limitării acestei perioade la cel mult 60 de zile** spre a se putea soluționa, apoi, și fondul recursului (dacă este admisibil) în termenul „optim și previzibil”, prevăzut în art. 6 (1) C. pr. civ. (!).

În loc de concluzii

1. Din fericire, lumea juridică are la dispoziție o **bogată bibliografie istorică** (Gr. Tocilescu, E. Heroveanu, Petre Vasilescu, C. Hamangiu, Ilie Stoenescu, Savely Zilberstin) și **contemporană**, cuprinzând tratate, manuale, lucrări, studii, articole, comentarii, asupra Codului de procedură civilă și/sau a anumitor instituții procedurale.

Tratatul în trei volume al marelui profesor emerit Ion Deleanu, cele două volume „mitologice” de 4000 de pagini, produse de un reputat colectiv de

teoreticieni și practicieni ale Codului adnotat, coordonat de regretatul prof. V.M. Ciobanu și de prof. Marian Nicolae, tratatul elaborat de colectivul coordonat de reputatul prof. Gabriel Boroi, ca și volumele foarte utile și complete – teoretic și practic, elaborate de către destoinica noastră colegă, prof. Mihaela Tăbârca, lucrarea complexă și pertinentă a prof. Ioan Leș, monografiile elaborate de universitarii Traian Briciu, Claudiu Dinu („*Procedurile speciale în Codul de procedură civilă*”) ș.a., împreună cu alte asemenea creații, toate doctrinare, constituie un fond prețios, analitic și sintetic al Codului de procedură civilă.

2. Contribuția majoră a doctrinei juridice la afirmarea practică a Codului de procedură civilă, explicarea și interpretarea acestuia în raport cu obiectul și scopul codificării, ar rămâne singulară fără marele aport al jurisprudenței judiciare civile, arbitrale și constituționale, în aceeași finalitate, ambele formând un tezaur de creație teoretico-practică și o temeinică bază de dezbateri permanente în lumea juridică la Academia de Științe Juridice, Institutul de Științe Juridice, Facultățile de Drept, CSM, INM, asociațiile profesionale, revistele de specialitate, instanțele judecătorești, barourile de avocați și consilierii juridici ș.a.

Prin urmare, teza prohibitivă a dezbaterii accentuate a Codului de procedură civilă, pe temeiul unor adevăruri absolute, spuse deja în anumite lucrări este lipsită de realism.

Teza **verificării viabilității codului, în viața judiciară civilă**, în cercetarea doctrinară permanentă, puse sub semnul dezbaterii teoretico-practice, este de natură a produce, nu doar simple retușuri normative, ci și îmbunătățiri structurale.

3. În acest sens, un domeniu, oarecum „curat”, neatins, de doctrină și de cercetarea aplicativă, îl poate constitui raportul dintre dreptul Uniunii Europene și de drept procesual intern, sub multiple aspecte referitoare la principiile priorității, efectului direct și aplicării imediate, cât și al subsidiarității.

Cum trebuie, de pildă, să înțelegem diferența majoră dintre două texte din cele două coduri având același obiect: „prioritatea dreptului UE”:

- art. 5 C. civ.: „aplicarea prioritara a dreptului UE, față de Codul civil, indiferent de calitatea și statutul părților”;

- art. 4 C. pr. civ.: „În materiile reglementate de prezentul cod normele OBLIGATORII ale dreptului UE se aplică în mod prioritar indiferent de calitatea și statutul părților”.

Observăm limpede că textul art. 5 C. civ. nu cuprinde expresia „normele obligatorii ale dreptului UE”, ci vizează dreptul UE, în totalitatea sa, ceea ce contravine principiului constituțional al supremației constituției și limitelor tratatului de aderare la UE.

Textul are aceeași lipsă de previzibilitate, precum este și art. 148 (2) din Constituția revizuită în 2003, care consacră supremația dreptului UE în mod global, în contextul, în care, principiile priorității, aplicării imediate și efectului

direct sunt substanțial amendate prin decizii majore ale Curților Constituționale a Germaniei (deciziile Maastricht, Lisabona), Italiei, Spaniei ș.a.

4. Relativ la misiunea fundamentală a ICCJ, consacrată de art. 126 din Constituție, de unificare a practicii judiciare, prin RIL-uri și D.P.P. (dezlegări în procedura preliminară), în mod evident „performanțele” din anii 2014-2015 (9 RIL-uri din 35 în C. pr. civ și 11 dezlegări în drept din cele 121) nu sunt măgulitoare pentru nevoia accentuată a vieții judiciare civile de decizii interpretative de unificare a jurisprudenței privind noile instituții și dispoziții ale Codului de procedură civilă.